മാർത്തോമ്മാ (ഒന്നാമന്റെ) സിംഹാസനം

ഡോ. എം. കുര്യൻ തോമസ്

പലനാൾ ആവർത്തിക്കുന്ന ഒരു വ്യാജപ്രസ്താവന സമീപ ദിവസങ്ങളിൽ നവമാദ്ധ്യമങ്ങളിൽ വീണ്ടും പ്രത്യക്ഷപ്പെട്ടപ്പോൾ നിജസ്ഥിതി ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്താൻ പ്രതികാരിക്കാതിരിക്കുക അസാദ്ധ്യമായി എന്നതിനാലാണ് ഈ കുറിപ്പ് എഴുതുന്നത്. ഒരു കള്ളം പലവട്ടം ആവർത്തിച്ചാൽ അതു സത്യമാകുമെന്ന മിഥ്യാധാരണ വെച്ചുപലർത്തുന്നവർ വ്യക്തമായ തെളിവു സഹിതം അതു തെറ്റെന്നു വ്യക്തമാക്കിയാലും അംഗീകരിക്കില്ല എന്ന് അറിഞ്ഞുതന്നെയാണ് ഈ കുറിപ്പ് എഴുതുന്നതും.

1889-ൽ തന്റെ മലങ്കര മെത്രാൻ സ്ഥാനത്തിനുള്ള അവകാശവാദം തിരുവിതാംകൂർ റോയൽ കോടതി തള്ളിയതിനെത്തുടർന്ന് പാലക്കുന്നത്ത് മാർ തോമസ് അത്താനാസ്യോസും കൂട്ടരും മലങ്കരസഭയിൽ നിന്നും പിരിഞ്ഞ് പുതിയൊരു സഭ സ്ഥാപിച്ചു. ആദ്യം *നവീകരണ സുറിയാനി സഭ* എന്നറിയപ്പെട്ടിരുന്ന ഈ വിഭാഗം പിന്നീട് മലങ്കര *മാർത്തോമ്മാ സുറിയാനി സഭ* എന്നു സ്വയം പുനർനാമകരണം ചെയ്തു. കഴിഞ്ഞ ഏതാനും ദശാബ്ദങ്ങളായി അവർ നടത്തുന്ന ഒരു അവകാശവാദപ്രകാരം മലങ്കരയിലെ അറിയപ്പെടുന്ന ആദ്യ തദ്ദേശീയ മെത്രാനായ മഹാനായ മാർത്തോമ്മാ ഒന്നാമനെ വാഴിക്കാനുപയോഗിച്ച *സിംഹാസനം* മാർത്തോമ്മാ സഭയുടെ കൈവശമുണ്ട്! അത് ഉപയോഗിച്ചാണ് ഇതഃപര്യന്തം മാർത്തോമ്മാ സഭയിലെ മെത്രാന്മാരെ വാഴിക്കുന്നത്! റോയൽ കോടതി വിധിയെ തുടർന്ന് പുലിക്കോട്ടിൽ മാർ ജോസഫ് ദീവന്നാസ്യോസ് അഞ്ചാമൻ മലങ്കര മെത്രാപ്പോലീത്താ പഴയ സെമിനാരി നടത്തിയെടുത്തപ്പോൾ *മാർത്തോമ്മാ സിംഹാസനം കൂടി എടുത്തുകൊണ്ടുപോ* എന്നു പരിഹാസരൂപേണ ആക്രോശിച്ചുകൊണ്ട് സെമിനാരിയുടെ മുകൾ നിലയിൽനിന്നും അത് താഴേക്ക് എറിഞ്ഞുകൊടുത്തെന്നും, കേടുപാടുപറ്റിയ ആ കസേര അവിടെ അപ്പോൾ കൂടിയിരുന്ന മാർ തോമസ് അത്താനാസ്യോസിന്റെ കക്ഷിക്കാർ ഭക്ത്യാദരപൂർവം എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി അറ്റകുറ്റപ്പണി നടത്തി സൂക്ഷിക്കുന്നു എന്നുമാണ് അവരുടെ വാദം.

അടിമുടി ചരിത്ര സ്ഖലിതങ്ങൾ നിറഞ്ഞതാണ് ഈ വിചിത്രവാദം. അതിനു പല കാരണങ്ങൾ ഉണ്ട്. അവയിലേയ്ക്കു കടക്കുംമുമ്പ് മാർത്തോമ്മാ ഒന്നാമന്റെ സിംഹാസനത്തെപ്പറ്റിയുള്ള മാർത്തോമ്മാ സഭയുടെ ഔദ്യോഗിക നിലപാട് പരിശോധിക്കാം. മാർത്തോമ്മാ സഭയുടെ ഔദ്യോഗിക വെബ്സൈറ്റ് (http://marthoma.in/the-church/heritage/) പ്രകാരം ...Their dream was finally materialized when their Archdeacon, Thomas by name, was duly consecrated with the title 'Mar Thoma' in 1665 by Mar Gregorius of Jerusalem who was associated with the Jacobite Patriarchate of Antioch. ... The throne used for this consecration in 1655 is still in the possession of the Mar Thoma Church and kept in the Poolatheen, the residence of the Malankara Metropolitan at Tiruvalla. It has been used in the installation of every Mar Thoma Metropolitan, to this day, so that the continuity of the throne of Mar Thoma is ensured. ... എന്നാണ് ഈ സംഭവം വർണ്ണിക്കപ്പെടുന്നത്. പന്ത്രണ്ടു പട്ടക്കാർ കൂടി തോമ്മാ അർക്കദ്യക്കോനെ മെത്രാനായി വാഴിച്ചത് 1653 മെയ് 1-നു ആണെന്നതും, 1665-ൽ കേരളത്തിലെത്തിയ യെറുശലേമിലെ സുറിയാനി പാത്രിയർക്കീസ് മാർ ഗ്രീഗോറിയോസ് അബ്ദൽ ജലീദ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സ്ഥാനം ക്രമപ്പെടുത്തിയത് അതേ വർഷമാണെന്നതും, വെബ്സൈറ്റിൽ പറയുന്ന 1655-നു യാതൊരു പ്രസക്തിയുമില്ലന്ന വസ്തുതയും തൽക്കാലം മറക്കാം. വസ്തുതാപരമായ വിശകലനത്തിലേയ്ക്ക് കടക്കാം.

ഒന്നാമതായി, 1653-ൽ മാർത്തോമ്മാ ഒന്നാമനെ വാഴിച്ച ആലങ്ങാട്ടു പള്ളി പിൽക്കാലത്ത് അദ്ദേഹത്തെ അടിച്ചമർത്തുവാൻ നിയോഗിതനായ റോമൻ കത്തോലിക്കാ മെത്രാൻ ജോസഫ് സെബസ്ത്യാനിയുടെ നിയന്ത്രണത്തിലായി. വൈരാഗ്യ ബുദ്ധിയോടെ മാർത്തോമ്മാ ഒന്നാമനെ വേട്ടയാടുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റ പുരാതനമായ അങ്കമാലി അരമന രാജസഹായത്തോടെ കൈവശപ്പെടുത്തി അഗ്ന്യാഹൂതി നടത്തുകയും ചെയ്ത സെബസ്ത്യാനി ഈ *വിലപ്പെട്ട മുതൽ* വിട്ടുകൊടുക്കുമെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ പ്രയാസം. മാത്രമല്ല, സെബസ്ത്യാനിയുടെ കയ്യിൽപെടാതെ മുളന്തുരുത്തിപ്പള്ളിയിൽ നിന്നും ഉടുതുണിപോലും ഉപേക്ഷിച്ച് ഒളിച്ചോടേണ്ടി വരികയും, ഒരു ദശാബ്ദക്കാലം *കാൽവെന്ത നായ പോലെ* ജീവനുവേണ്ടി ഓടേണ്ടി വരികയും ചെയ്ത മാർത്തോമ്മാ ഒന്നാമനും സന്തതസഹചാരി ആഞ്ഞിലിമൂട്ടിൽ ഇട്ടിത്തൊമ്മൻ കത്തനാരും ഈ *സിംഹാസനവും* പേറിയാണ് തങ്ങളുടെ സഞ്ചാരപഥങ്ങൾ താണ്ടിയതെന്നു വിശ്വസിക്കാൻ പ്രയാസമുണ്ട്!

രണ്ടാമതായി, 1665-ൽ മാർ ഗ്രീഗോറിയോസ് അബ്ദൽ ജലീദ് മാർത്തോമ്മാ ഒന്നാമന്റെ സ്ഥാനം ക്രമപ്പെടുത്തിയത് എവിടെവച്ച് എന്നു വ്യക്തമായ യാതൊരു രേഖയുമില്ല. നിരണത്തുവെച്ചെന്നു ചിലർ സൂചിപ്പിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും അതിനുപോൽബലകമായ തെളിവുകളൊന്നും ഹാജരാക്കിയിട്ടില്ല. മാത്രവുമല്ല, കോട്ടയത്തു സെമിനാരി സ്ഥാപിക്കുന്ന 1815 വരെ മലങ്കര മെത്രാന്മാർക്ക് സ്ഥിരമായ ഒരു വാസസ്ഥലം ഇല്ലായിരുന്നു. സാമ്പത്തിക ഭദ്രതയുള്ള പള്ളികളിൽ മാറിമാറി താമസിച്ചിരുന്ന അവരെ വാഴിച്ചിരുന്നതും വ്യത്യസ്ഥ പള്ളികളിൽ വെച്ചായിരുന്നു. അവിടെയെല്ലാം ഈ സിംഹാസനം ചുമന്നുകൊണ്ടു പോയോ? ഇത്രയും പ്രാധാന്യമുള്ള *മലങ്കര സിംഹാസനം* സ്ഥാപനകാലത്തോ പിന്നീടോ പഴയ സെമിനാരിയിലേയ്ക്കു മാറ്റിയതിനും രേഖ പോയിട്ട് വായ്മൊഴി പാരമ്പര്യംപോലുമില്ല. സി.എം.എസ് മിഷിനറിമാരുമായി *ചട്ടിയും കലവുംവരെ* വീതംവെച്ച *കൊച്ചി പഞ്ചായത്തു വിധിയി*ലും പരാമർശനമില്ല. ചുരുക്കത്തിൽ, ഇത്തരമൊരു കസേരയുടെ അസ്തിത്വംതന്നെ ചോദ്യ ചിഹ്നത്തിലാണ്.

അടുത്തതായി സെമിനാരി നടത്തി എടുത്തതിനോടനുബന്ധിച്ചുള്ള സംഭവങ്ങൾ പരിശോധിക്കാം. കൊല്ലവർഷം 1061 (1886) തുലാം 19-നു തിരുവിതാംകൂർ ഹൈക്കോടതി മാർ ദീവന്നാസ്യോസ് അഞ്ചാമനു അനുകൂലമായി വിധി പ്രഖ്യാപിച്ചു. തുടർന്ന് അദ്ദേഹം ആലപ്പുഴ ജില്ലാകോർട്ടിൽ പി. ജെ. പുന്നൻ വക്കിൽ മുഖാന്തിരം വിധിനടത്തു ഹർജികൊടുത്തു. പക്ഷേ ചില സാങ്കേതിക കാരണങ്ങൾ പറഞ്ഞു വിധിനടത്ത് നീട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. തുടർന്നു നടന്ന സംഭവങ്ങളെപ്പറ്റി മാർ ദീവന്നാസ്യോസിന്റെ വ്യവഹാര കാര്യസ്ഥനായിരുന്ന ഇടവഴിക്കൽ ഇ. എം. ഫിലിപ്പിന്റെ വിവരണം ഇപ്രകാരമാണ്. .... *1061 മിഥുനമാസത്തിൽ രാമനാഥരായർ കോട്ടയത്തേക്കുള്ള മാർഗ്ഗമദ്ധ്യേ ആലപ്പുഴ താമസിച്ചു വിധിനടത്തു ഹർജി ബോധിപ്പിച്ചു വാദിച്ചു. .... ജഡ്ജി ഒരു തടസവും പറയാതെ അനുവദിച്ച് ഉത്തരവിട്ടു. ആ ഉത്തരവിൻപ്രകാരം ആമ്മ്യൻ കോട്ടയത്തു വന്നപ്പോൾ സെമ്മിനാരി കെട്ടിടങ്ങൾ പൂട്ടിക്കാണുകയാൽ വിവരം കോർട്ടിലേയ്ക്കു റിപ്പോർട്ടു ചെയ്തതിൽ കൊല്ലനെ വരുത്തി തുറപ്പിക്കാൻ ആമ്മ്യന്റെ പേർക്കും, വേണ്ട സഹായങ്ങൾ ചെയ്തുകൊടുക്കാൻ മജിസ്രേട്ടിന്റെയും പോലീസ് ഇൻസ്പക്ടറുടേയും പേർക്കും കോർട്ടിൽനിന്നും ഉത്തരവു വന്നു. അതിൻപ്രകാരം സിമ്മനാരിയുടെ പൂട്ടുകൾ എടുപ്പിച്ചു നടത്തിത്തരികയും സുറിയാനി കണക്കിൽ കർക്കിടകം 3-നു മാർ തോമ്മാശ്ലീഹായുടെ ദുക്ക്റാന ദിവസം മാർ ദീവന്നാസ്യോസ് മെത്രാപ്പോലീത്തായും മാർ ശെമവോൻ അത്താനാസ്യോസ് ബാവായും അവിടെ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്തു. ...*

ഇടവഴിക്കൽ ഇ. എം. ഫിലിപ്പിൽ മാർ ദീവന്നാസ്യോസിന്റെ വ്യവഹാര കാര്യസ്ഥൻ എന്ന നിലയിൽ പക്ഷപാതിത്വം ആരോപിച്ചാലും ഇതിലുപരി ഈ സംഭവത്തിന്റെ ഒരു ദൃക്സാക്ഷി വിവരണം ലഭ്യമാണ്. പ്രസിദ്ധീകരിക്കുമെന്നോ പുറംലോകം കാണുമെന്നോ സ്വപ്നേനി പ്രതീക്ഷിക്കാതെ വാകത്താനം കാരുചിറ ഗീവർഗീസ് ശെമ്മാശൻ (പിന്നീട് പ. ബസേലിയോസ് ഗീവർഗീസ് പ്രഥമൻ കാതോലിക്കാ) തന്റെ മരണപര്യന്തം എഴുതി സൂക്ഷിച്ച *സഭാജീവിത നാൾവഴി* എന്ന ഡയറിയാണത്. അതിലെ പ്രസക്ത ഭാഗം താഴെ പറയുംപ്രകാരമാണ്.

... ഇതിനിടയിൽ മാർ ദിവന്നാസ്യോസ് മെത്രാപ്പോലീത്തായും മാർ ശെമഒാൻ അത്തനാസ്യോസ് ബാവായും കോട്ടയത്ത് പുത്തനങ്ങാടി കുരിശു പള്ളിയിൽ നീങ്ങിയിരിക്കുമ്പോൾ ഗീവറുഗീസു ശെമ്മാശു തിരുമേനികളെ കാൺമാനായി കുരിശുപള്ളിയിൽ എത്തി അനുഗ്രഹം വാങ്ങി അവിടെ താമസിച്ചു. പിറ്റെ ദിവസമായ കർക്കടകം 3-ന് സിമ്മനാരി വ്യവഹാരം ബാവാ കക്ഷികൾക്ക് ഗുണമായി വിധി ഉണ്ടായതിനാൽ വിധി നടത്തി സിമ്മനാരി കൈവശപ്പെടുത്തുന്നതിനായി തിരുമേനികൾ കുരിശുപള്ളിയിൽ നിന്ന് പുറപ്പെട്ട് പുത്തൻപള്ളിയിൽ കേറി പ്രാർത്ഥനയും കഴിച്ച് താഴത്തങ്ങാടി വഴിയായി സിമ്മനാരിയിൽ എത്തി. അന്ന് വലിയ വെള്ളപ്പൊക്കമായിരുന്നതിനാൽ ബോട്ട് സിമ്മനാരിയുടെ പടിഞ്ഞാറെ മിറ്റത്ത് അടുത്തു. ഗീവറുഗീസു ശെമ്മാശു തിരുമേനികളോട് കൂടെ സിമ്മനാരിയിലേക്ക് പോയി. സിമ്മനാരി മുഴുവൻ പൂട്ടി ഇട്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു. ആദ്യമേ പടിഞ്ഞാറെ വലിയ വാതിലിന്റെ പൂട്ട് തല്ലിച്ചു. പിന്നീട് പള്ളിയുടേതും തല്ലിച്ചു. പള്ളിയുടെ ത്രോണോസിങ്കലും കബറിങ്കലും പ്രാർത്ഥനകൾ കഴിച്ചു. തിരുമേനികൾ പടിഞ്ഞാറെ കെട്ടിന്റെ തെക്കും വടക്കുമുള്ള വലിയ ഹോൾ മുറികളിൽ താമസിക്കയും ചെയ്തു. ടി. മാസം 4-ന് വാകത്താനത്ത് നിന്നും മാർ അത്തനാസ്യോസ് മെത്രാപ്പോലീത്തായും സിമ്മനാരിയിൽ വന്നു താമസം തുടങ്ങി. ഗീവറുഗീസ് ശെമ്മാശു സിമ്മനാരിയിൽ നിന്നും കല്ലുങ്കത്ര പള്ളിയിലും മുപ്പാത്തിയിലും പോയി തിരിച്ചു വീട്ടിൽ എത്തി. 1062 ചിങ്ങം 30-ന് സിമ്മനാരിയിൽ ഒരു പൊതുയോഗം കൂടി. ആ യോഗത്തിൽ മലങ്കരയുള്ള എല്ലാ ശെമ്മാശന്മാരെയും വൈദിക വിദ്യാർത്ഥികളെയും വരുത്തി സിമ്മനാരിയിൽ പഠനം നടത്തണമെന്ന് ആയതിലേക്ക് മാർ അത്തനാസ്യോസ് മെത്രാപ്പോലീത്തായെ വിചാരവും കോനാട്ട് മാത്തൻ മല്പാനും വട്ടശ്ശേരിൽ ഗീവറുഗീസ് മല്പാനും മല്പാൻമാർ ആയിരിക്കണമെന്ന് നിശ്ചയിക്കയും യോഗം പിരിയുകയും ചെയ്തു. ...

ഈ രണ്ടു വിവരണങ്ങളിൽനിന്നും പഴയ സെമിനാരി കോടതി ഉത്തരവു പ്രകാരം നടത്തിയെടുക്കുമ്പോൾ എതിർ കക്ഷികൾ സ്ഥലത്ത് ഇല്ലായിരുന്നു എന്ന് വ്യക്തമാണ്. അപ്പോൾ മദ്ബഹായിൽ സൂക്ഷിക്കേണ്ട സിംഹാസനം എങ്ങിനെ സെമിനാരിയുടെ രണ്ടാം നിലയിലെത്തി എന്ന ചോദ്യം പോയിട്ട് മലങ്കര മെത്രാപ്പോലീത്തായുടെ ജംഗമസ്വത്തുക്കൾ വാരിവലിച്ചെറിഞ്ഞ് അലങ്കോലമാക്കി എന്ന ആരോപണം തന്നെ അടിസ്ഥാനരഹിതമാകുന്നു.

ഹൈക്കടതി വിധിക്കെതിരെ മാർ തോമസ് അത്താനാസ്യോസ് തിരുവിതാംകൂർ റോയൽ കോടതിയിൽ അപ്പീൽ ഫയൽ ചെയ്തിരുന്നതിനാൽ സെമിനാരി ഒഴികെയുള്ള സ്ഥാവരസ്വത്തുക്കളും മലങ്കര മെത്രാപ്പോലീത്തായുടെ സ്ഥാനചിഹ്നങ്ങളും ചെപ്പേടുകളുമടക്കമുള്ള ജംഗമവസ്തുക്കളും 1886-ൽ നടത്തിയെടുക്കാൻ മാർ ദീവന്നാസ്യോസ് അഞ്ചാമനു സാധിച്ചില്ല. പക്ഷേ 1889-ൽ തിരുവിതാംകൂർ റോയൽ കോടതി വിധിയും അനുകൂലമായതിനെത്തുടർന്നു അദ്ദേഹം ബാക്കി സ്ഥവര സ്വത്തുക്കളും മലങ്കര മെത്രാൻ എന്ന നിലയിൽ തനിക്ക് അവകാശപ്പെട്ട സ്ഥാനചിഹ്നങ്ങളും നടത്തിയെടുത്തു. ജാത്യാഭിമാനി ആയിരുന്ന അദ്ദേഹം അവയ്ക്കു പകരം പണം നൽകാമെന്നുള്ള വാഗ്ദാനം സ്വീകരിച്ചില്ല. എന്നിട്ടും മലങ്കര മെത്രാന്റെ സൂക്ഷിപ്പിലിരിക്കേണ്ട തെരിസാപ്പള്ളി ചെപ്പേടിന്റെ രണ്ടു തകിടുകൾ തെറ്റിദ്ധരിപ്പിച്ചു മാർ തോമസ് അത്താനാസ്യോസ് കൈവശംവെച്ചു എന്നത് ചരിത്രം.

ചെറിയ സ്ഥാനചിഹ്നങ്ങളടക്കം സൂക്ഷ്മമായി കോടതിവഴി നടത്തിയെടുത്ത മാർ ദീവന്നാസ്യോസ് അഞ്ചാമൻ ഇത്രയും പ്രാധാന്യമുള്ള ഒരു *സിംഹാസനം* അന്ന് നിലവിലുണ്ടായിരിക്കുകയും എതെങ്കിലും കാലത്ത് അത് മാരമണ്ണിലേയ്ക്കു കടത്തുകയും ചെയ്തിരുന്നങ്കിൽ തീർച്ചയായും അതും തിരികെ സെമിനാരിയിൽ എത്തിച്ചേനെ. കാരണം മാർത്തോമ്മാ പൈതൃകത്തെപ്പറ്റി അതിന്റെ നേരവകാശിയായ അദ്ദേഹത്തിനു നല്ല അവബോധമുണ്ടായിരുന്നു. 1889-ലെ റോയൽ കോടതി വിധിയെപ്പറ്റി ഇ. എം. ഫിലിപ്പ് പറയുന്നത് തന്നെ ... (ജഡ്ജിമാരുടെ) *ഭൂരിപക്ഷാഭിപ്രായം പ്രബലപ്പെടുകയും മാർ ദീവന്നാസ്യോസ് അഞ്ചാമൻ മാർത്തോമ്മാശ്ലീഹായുടെ സിംഹാസനത്തിന്മേൽ വാഴ്ച ഉറപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു*... എന്നാണ്.

മാർത്തോമ്മാ സഭയുടെ മുകളിൽ പറഞ്ഞ ഔദ്യോഗിക വെബ്സൈറ്റിലെ വിചിത്രമായ ഒരു വാദം ... *ഈ സിംഹാസനം* (മെത്രാൻ വാഴ്ചയ്ക്ക്) *ഉപയോഗിക്കുന്നതിനാൽ മാർത്തോമ്മായുടെ സിംഹാസനത്തിന്റെ തുടർച്ച ഉറപ്പാക്കപ്പെടുന്നു*... (*It has been used in the installation of every Mar Thoma Metropolitan, to this day, so that the continuity of the throne of Mar Thoma is ensured.*)എന്നാണ്. മാർത്തോമ്മാ സഭാ സ്ഥാപകനായ മാർ തോമസ് അത്താനാസ്യോസിന്റെ പിൻഗാമികളായ ക്രമാനുസൃതം ടൈറ്റസ് ഒന്നാമൻ കോട്ടയം ചെറിയപള്ളിയിൽവെച്ചും, ടൈറ്റസ് രണ്ടാമൻ പുത്തൻകാവു പള്ളിയിൽവെച്ചും, അബ്രഹാം മാർത്തോമ്മാ തിരുവല്ലയിൽവെച്ചുമാണ് വാഴിക്കപ്പെട്ടത്! അതിനേക്കാൾ ഒക്കെ ഉപരി, ഭൗതികമായ ഒരു ഇരിപ്പിടമാണോ അപ്പോസ്തോലിക സിംഹാസനം? സിംഹാസനം എന്നത് ഭൗതികമായ ഒരു ഇരിപ്പിടമല്ല, മറിച്ച് ആത്മീയമായ ഒരു വിശ്വസവും പ്രതീകവുമാണ്. നസ്രാണി ചരിത്ര ഭീഷ്മാചാര്യരായ ഇസഡ്. എം. പാറേട്ടിന്റെ വാക്കുകൾ കടമെടുത്താൽ, ... *കർത്താവിന്റെ അപ്പോസ്തോലന്മാർ എല്ലാവരും ഇരുന്ന എറ്റവും വലിയ ഭൗതീക സിംഹാസനങ്ങൾ ഗലീലക്കടലിലെ മീൻവള്ളങ്ങളുടെ പടിയായിരിക്കും!* ... അതിൽ കൂടുതൽ അനുഷ്ഠാനപരമായ പ്രാധാന്യമൊന്നും ഭൗതീക സിംഹാസനത്തിനില്ല. എന്നാൽ *അപ്പോസ്തോലിക സിംഹാസനം* സത്യവിശ്വാസത്തിന്റെ അപരിത്യാജ്യമായ ഭാഗവുമാണ്.